



HET OPTIMALISEREN VAN MELKVERSTREKKING AAN KALVEREN

Vaarzen die afkalven op een leeftijd van 24 maanden leveren een financieel voordeel voor de melkveehouder. Daarnaast zorgt deze efficiënte opfok ook voor minder methaanuitstoot van het jongvee, wat goed is voor het klimaat. Om een afkalfleeftijd van 24 maanden te realiseren, is een goede opvolging en bijsturing van het groeitraject noodzakelijk. De basis van een goede opfok wordt gelegd als de vaarskalveren aan de melk zijn. – Naar: ILVO

In het Vlaio-project 'JongLeven' gaat ILVO samen met partners Hooibeekhoeve en Inagro op zoek naar duidelijke handvaten voor de Vlaamse melkveehouders om de opfok van vaarzen op het bedrijf te verbeteren. Een gezonde groei tijdens de eerste twee levensjaren moet resulteren in vaarzen die afkalven op 24 maanden en dan ook voldoende uitgegroeid zijn. Dit is immers een noodzakelijke voorwaarde om tot het economisch optimum te komen. Een goede start tijdens de eerste levensweken van het kalf is cruciaal. Lopen kalveren in deze fase een groeiachterstand op, dan halen ze die later niet meer in. Een goed doordacht management en nauwgezette opvolging is dus absoluut nodig om de gewenste resultaten te behalen. In dit artikel gaan we dieper in op het belang en de randvoorwaarden van een goede melkver-

strekking. Ook worden diverse stalknechten rond melkverstrekking besproken.

Poedermelk of koemelk

Hoewel traditioneel koemelk wordt verstrekt aan de vaarskalveren, schakelen steeds meer melkveehouders over op poedermelk. Daar zijn heel wat goede redenen voor. De constante gehalten aan nutriënten verlagen de kans op vertieringsproblemen. Ook het lagere vetgehalte vermijdt heel wat vertieringsproblemen. Verse koemelk bevat 130 gram droge stof per kg melk. Hiervan is gemiddeld 42 gram vet, waardoor verse koemelk dus ruim 30% vet bevat op drogestofbasis. Dit is eigenlijk te veel en kan aanleiding geven tot vertieringsproblemen. Het hoge vetgehalte resulteert ook in een snellere verzadiging, waardoor het kalf minder opneemt.

Poedermelk wordt elke voederbeurt vers aangemaakt. Hierdoor kan de concentratie en hoeveelheid elke keer aangepast worden in functie van de behoeftes van de kalveren. Ook wordt poedermelk makkelijk op de gewenste temperatuur aangemaakt. Verder heeft poedermelk ook belangrijke sanitaire voordelen. Er worden immers met zekerheid geen besmettelijke ziektes (bijvoorbeeld mycoplasma), andere bacteriën of antibiotica doorgegeven van koe tot kalf.

Tot slot is ook de prijs van poedermelk interessanter dan verse, verkoopbare melk. Voor een courante dosering van 150 gram melkpoeder per liter aangemaakte melk (150 gram melkpoeder in 850 ml water) kan je met 100 kg melkpoeder 667 liter melk aanmaken. Als 100 kg melkpoeder 180 euro kost, bedraagt de kostprijs dus circa 0,27 euro per liter

poedermelk. Momenteel kan melkpoeder zelfs een stuk goedkoper aangekocht worden, waardoor het financieel verschil met verse melk nog groter is. Vanuit een economisch standpunt is restmelk als voeder voor de kalveren uiteraard wel interessant. De onverkoopbare melk wordt zo immers alsnog gevaloriseerd aan de waarde van het goedkoopste alternatief (poedermelk). Echter, om bovenvermelde bioveiligheidsredenen en volgens de Amcra-richtlijnen wordt het verstrekken van antibioticamelk afgeraden.

Aandachtspunten melkverstrekking

Een doordachte en routineuze wijze van melkverstrekking kan veel problemen in de opfok van vaarskalveren voorkomen. Enkele belangrijke aandachtspunten hierbij worden hieronder opgesomd.

Concentratie. Er is vaak verwarring tussen liters aangemaakte melk en liters toegevoegd water. Lees daarom aandachtig de richtlijnen op de zak van het melkpoeder. Als 150 gram melkpoeder wordt toegevoegd aan 0,850 liter water heeft de bekomen melk een concentratie van 150 gram per kg melk. Als 150 gram melkpoeder wordt toegevoegd aan 1 liter water heeft de bekomen melk een concentratie van slechts 130 gram per kg melk.

Temperatuur. Bij de aanmaak van poedermelk is het belangrijk dat het water de juiste temperatuur heeft, zodat het toegevoegde melkpoeder goed kan oplossen. Bij warm aan te maken melkpoeders wordt een aanmaaktemperatuur van 45-50 °C geadviseerd. Bij een te lage temperatuur lost het melkpoeder niet goed op en bij een te hoge temperatuur (meer dan 70 °C) worden eiwitten en mineralen in de melk beschadigd. De temperatuur van de melk die het kalf drinkt moet 39 °C zijn. Afhankelijk van de omgevingstemperatuur en de transporttijd zal de aanmaaktemperatuur dus hoger moeten zijn. Controle van de temperatuur van de melk bij het aanmaken en terwijl het kalf drinkt, leert of bijsturing noodzakelijk is.

Ook bij het verstrekken van verse koemelk is de temperatuur belangrijk. Om zeker te zijn dat de koemelk geen ziekteverwekkende bacteriën bevat, is het aan te raden om de koemelk te pasteuriseren. Dit kan door de melk gedurende een bepaalde tijd en bij de juiste temperatuur (60 °C gedurende 60 minuten) te verhitten. Verstrek koemelk ook aan 40 °C in de drinkemmer om geen verstoring van de slokdarmreflex te krijgen, wat pens drinken tot gevolg kan hebben.

Mengen. De melk moet uiteraard goed gemengd worden. Brokken melkpoeder zijn niet wenselijk, dus het gebruik van een melkmenger is aangewezen.

Melktaxi

Melk verstrekken aan kalveren is een arbeidsintensief en repetitief werk, waarbij je toch voldoende alert moet zijn. Er zijn gelukkig heel wat technische hulpmiddelen die het werk van de melkveehouder hierin verlichten. De keuze is groot: van goedkope melkmengers tot volautomatische kalverdrinkautomaten. De melktaxi onderscheidt zich van de melkmenger met voorgeprogrammeerde doseerhoeveelheden en een weergave van de hoeveelheid toe te voegen melkpoeder en water voor de juiste concentratie. Hierdoor kan met een druk op de knop de juiste hoeveelheid per kalf worden verstrekt. De elektrische aandrijving zorgt ook voor gemakkelijk transport. Een mobiele melktaxi of melkmenger kan de temperatuur van de melk ook tijdens het voeren constant houden. Zo krijgen alle kalveren steeds melk van de juiste temperatuur te drinken. Ook tijdens het aanmaken van de poedermelk kan een optimale temperatuur nagestreefd worden. Naast de juiste aanmaaktempe-

.....

Zowel melkmengers als melktaxi's zijn in diverse formaten te verkrijgen.

.....

ratuur moet het mengsel ook goed gemengd zijn. Dit is een eenvoudige klus voor zowel melkmengers als melktaxi's. Veel melktaxi's hebben een halfautomatisch reinigingsprogramma waardoor het reinigen na gebruik ook vlot verloopt. Zowel melkmengers als melktaxi's zijn in diverse formaten te verkrijgen. Voor elke bedrijfsgrootte is dus wel een passend model te vinden. Hou hierbij rekening met het aantal kalveren aan de melk in de drukste periode van het jaar als het afkalfpatroon niet gespreid is en de verwachte groei van de (jongvee)stapel.

Drinkautomaat

Voor kalveren in groepshuisvesting kan gekozen worden voor een drinkautomaat. Een belangrijk voordeel hiervan is dat aan ieder kalf een portie vers aangemaakte melk wordt verstrekt met cor-

recte temperatuur en aangepaste concentratie melkpoeder. Kalveren kunnen meerdere keren per dag drinken, volgens een individueel voerschema. Dit zorgt voor een gespreide opname die het risico op verteringsproblemen vermindert. Ook de totale opname kan zo, indien gewenst, verhoogd worden. De opbouw en afbouw van de melkhoeveelheid kan door deze gespreide opname heel geleidelijk en zonder stress verlopen. Een kalverdrinkautomaat betekent een gevoelige arbeidsbesparing. Toch is nog voldoende discipline nodig voor het dagelijks reinigen en periodiek kalibreren van de automaat. Ook tweemaal daags de kalveren controleren blijft nog steeds belangrijk. Dit kan dan wel op een flexibelere manier tussen de andere werkzaamheden worden ingepast. Een belangrijk aandachtspunt van een kalverdrinkautomaat is de infectiedruk. Doordat ieder kalf aan dezelfde speen drinkt kunnen er gemakkelijk ziektekiemen worden overgedragen. Ademhalingsaandoeningen worden regelmatig geassocieerd met kalverdrinkautomaten, met name bij grote groepen per automaat.

De juiste keuze

Ook koemelk kan je geven met de melkmenger met warmte-element, melktaxi of de drinkautomaat. Er zijn combi-drinkautomaten op de markt waarin zowel koemelk als kunstmelk kunnen worden verstrekt. Zo kan de overgang op de automaat meer geleidelijk verlopen. Zowel de melkmenger als de melktaxi kunnen de condities voor het aanmaken van melk voor kalveren optimaliseren. De melktaxi neemt daarnaast ook arbeid uit handen bij het verstrekken van de melk. Deze extra functie heeft natuurlijk ook een weerslag op de aankoop prijs. Afhankelijk van de specifieke bedrijfsvoering kan een stalknecht zoals een melktaxi of drinkautomaat interessant zijn om fouten bij het aanmaken en verstrekken van de melk te voorkomen. Stalknechten nemen een deel van de arbeid uit handen, maar of en wat daar als investering tegenover mag staan is uiteraard een vraag voor de melkveehouder. ■

[De machinedemo 'Stalknechten op het rundveebedrijf' werd georganiseerd door het Departement Landbouw en Visserij in samenwerking met het ILVO, Inagro, Hooibeekhoeve, Boerenbond en de landbouwschool van Sint-Niklaas.](#)